

Underlag rörande Studentinflytande och dess definition

Bakgrund

Under höstens studentledningsråd togs frågan om studentinflytande och dess förutsättningar upp där studentkårerna önskade att LiU skulle ta en universitetsgemensam policy för studentinflytande. Det som en sådan policy skulle täcka skulle vara både rent praktiska bestämmelser såsom att möten ska börja med akademisk kvart och att studentrepresentanter ska vara tillfrågade när möten måste bokas om, men policyn skulle även ta upp rättigheter och skyldigheter för studentrepresentanten likväl som den som kallat till mötet.

Studentkårernas åsikter och önskan togs emot väl under mötet men det fanns en önskan om att inte skapa fler policydokument så man valde att istället se över om det som skulle stå med i en sådan policy skulle kunna finnas med i de samverkansavtal som finns mellan LiU, studentkårerna och fackförbunden. Detta har man efter mötet kommit fram till inte är rätt väg att gå och man har därför anställt en projektledare och påbörjat ett projekt ("Förtydligande av förutsättningar för studentrepresentation vid Linköpings universitet") som syftar till att åstadkomma det som efterfrågats i formen av riktlinjer samt samla beslut som rör studentinflytande på ett samlat ställe och samtidigt se över dem.

Problembeskrivning

Studentkårerna vid LiU är väldigt glada över de kommande riktlinjerna och känslan är att med dessa riktlinjer så kommer studenters förutsättningar för att bli representerade förbättras. Vi känner dock en oro kring hur det dokumentet kommer landa och faktiskt användas då vi tror att man i olika delar av LiU tänker på studentinflytande på olika sätt och om man har olika definitioner av det ordet så kommer riktlinjerna fungera väldigt olika på olika platser.

Det mest centrala ordet, studentinflytande, lämnar utrymme för tolkning. Lagen som reglerar studentinflytandet är tydlig med att studenter har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.¹ Dock lämnar den öppet för tolkning rörande hur man ska definiera vilka dessa beslut och beredningsprocesser är så att man på varje lärosäte har utrymme att hitta det arbetssätt som fungerar bäst där.² Men inom ett lärosäte, inom vårt lärosäte, känner vi behovet av en tydligare definition för att säkerställa att riktlinjerna faktiskt fungerar som de är tänkta.

¹ Högskolelagen 2 kap. 7§ (1992:1434)

² Högskoleförordning (1993:100) 2 kap 14§

Vi förstår att studenternas röst inte kan vara avgörande i alla frågor och att det finns ärenden där varken beredning eller beslut vore lämpliga att studenter deltar i. Vi har inte heller möjlighet rent resursmässigt att vara med i alla delar av alla beslut, från studentkårernas sida vill vi se att studentinflytande sker i så få grupper som möjligt men också så effektivt och brett som möjligt. Men först och främst bör det finnas en gemensam syn på vad man menar när man säger studentinflytande. En enad definition skulle underlätta när man avgör om en studentrepresentant behövs och det skulle vara ett steg mot att säkerställa att studenter faktiskt blir representerade och har inflytande i de frågor som berör dem. Vilket är av stor vikt för LiU som en del av kvalitetssäkringen. Därför vill vi att under detta möte, i detta rum, ska man ta fram ett förslag på en definition som därmed LiU kan "äga" så det inte kommer från studenterna men inte följs av de anställda.

Exempel/bakgrund

Nedan har vi samlat några exempel på olika användningar av "studentinflytande" eller förankring, som alla är tagna från LiU och har skett under det här läsåret. Vi har också problematiserat lite kring exemplet för att belysa vad vi menar blir problematiskt när man kan använda ordet studentinflytande lite hur man vill.

- Rektors beslutsmöten (och säkerligen övriga liknande beslutsmöten)

När en studentrepresentant enbart är inkopplad under beslutet så finns det sällan nog mycket att gå på för att kunna fatta ett välgrundat beslut om man är för eller emot då man inte har kontext eller bakgrund. I många beslutsförslag finns god bakgrund och i en del beslut har studentrepresentanter varit inblandade tidigare i processen, i båda de fallen kan studentrepresentanten som sitter med under beslutet forma sig en uppfattning om vad som är i studenternas intresse. Det förekommer dock ofta beslut där mycket av det bakomliggande arbetet inte är redovisat, till exempel vid tillsättandet av nya uppdrag har man sällan mer än ett namn.

Så även om man har alternativen att protestera eller reservera sig så är det svårt att göra när man bara har det färdigformulerade beslutet att gå på. Med detta exempel menar vi inte att studentrepresentanten måste få tillgång till allt bakomliggande arbete men istället att lyfta att det vore fördelaktigt om studentinflytande kan ske tidigare i processen i fler beslut.

Studentrepresentation ska ju ske i de frågor där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, så att begränsa till enbart besluten och utesluta studenterna från beredningen signalerar att frågan inte alls kräver studentinflytande. Alltså har de frågorna inte betydelse för utbildningen eller studenternas situation och därför bör inte en studentrepresentant behövas i beslutet heller. Vi tror dock inte att så är fallet, vi tror att många av de frågorna är av vikt för

utbildningen eller studenternas situation men att man på LiU ännu inte har hittat en bra lösning för hur man kan inkludera studentinflytandet i beredningen. Om man har en gemensam tolkning av studentinflytande som definierar att studentinflytande inte kan vara att enbart vara närvarande när beslutet fattas så tar man ett steg i rätt riktning där slutmålet är att hitta ett format där studenter är med även i beredningen. Om studentrepresentanter sen också sitter med enbart i besluts-delen i de frågor som inte rör utbildningen eller studenternas situation för att man ska kunna ta fler beslut under samma möte så är det inte ett problem att man inte varit med i beredningen.

- Förankring

Förankring är inte synonymt med inflytande men det är en central del i inflytandet, att förankra något hos studenterna innebär att studenterna har varit tillfrågade och fått lämna sina åsikter vilket ofta är ett bra och naturligt steg i studentinflytandet. I frågor där studentkårerna inte är med i den beredande processen på ett operativt sätt men där man istället förankrat frågan hos oss är det sedan lättare för den studentrepresentant som är med enbart under beslutet. Detta fungerar dock inte alltid felfritt.

När man i ett beslutsförslag skriver att man förankrat något med studenterna eller studentkårerna så bör det framgå tydligt när och till vilka då det annars blir svårt för studentrepresentanten som deltar under beslutet att få återkoppling från de som varit med i processen. Vid minst ett tillfälle under detta verksamhetsår så har något "förankrats" med personer ur två kårer men de var inte själva medvetna om att de blivit förankrade hos då det inte framgått, de kände inte igen namnet på projektet eller något alls förrän man fick tag på datumet då förankringen skedde. Det känns inte som en väl förankrad sak då, när det gjorts så otydligt att man inte är medveten alls om att det skett.

Vi anser att allra minst bör "förankring" innebära att studentrepresentanten/erna är själva medvetna om att det är förankring som sker och att det i beslutsunderlag framgår när förankringen tagit plats samt med vilka studentrepresentanter. Att skicka allt på remiss till studentkårerna är inte en reell möjlighet i alla frågor, men att notera att man lyft en fråga för att få studenternas syn på den samt då med vilka studentrepresentanter och när bör vara genomförbart.

- Nämnden för kurs- och utbildningsplaner på FilFak

Detta vill vi lyfta som ett sammanhang där studentrepresentanter är inblandade på ett välfungerande sätt. De är delaktiga i diskussioner om vad som ska vara med och vilka formuleringar som fungerar och genom detta kan de på riktigt representera studenterna. De är sedan också med och granskar och godkänner kursplaner där de kan säkerställa att kraven uppnås. I dessa diskussioner kan de ofta och tydligt lyfta vad som är viktigt för studenterna.

- Beredning och beslut av enskild person

Här kommer vi inte lyfta något enskilt exempel, vi vill snarare belysa att rutiner kring hur studentinflytande ska garanteras i beredning och beslut brister när det kommer till de beslut som rör utbildningen eller studenternas situation som delegerats till en enskild person. Det finns självfallet exempel på när det fungerar bra, men det är värt att notera att det inte finns en tydlig rutin eller en tydlig praxis kring hur detta ska ske. Sen finns det också beslut och beredning där vi inte heller bör vara inblandade t.ex i beredning av ärenden som rör enskilda studenter där vi endast fungerar som stöd för studenten. Men utöver dessa finns alltså många beslut och beredningar som kan delegeras till enskild person som rör utbildningen eller studenternas situation och till de besluten måste studentinflytande säkras på något sätt. Detta är något som vi tror och hoppas att de riktlinjer som det nytillsatta projektet kommer lösa med en tydlighet kring hur man ska gå tillväga för att säkerställa ett tillräckligt studentinflytande som enskild anställd. Vi väljer dock att lyfta problematiken här då vi vill belysa att en definition av ordet studentinflytande kan stötta den enskilda anställda att avgöra till vilken grad studenter bör vara inblandade i beredningen.

Olika definitioner

För att detta möte ska kunna resultera i en definition har vi nedan inkluderat två citat som vi anser lyfter vad som är mest centralt att ha som utgångspunkt.

I Högskolelagen 2 kap. 7 § står det att "Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. [...]"³

Även som UKÄ skriver "Studentinflytande är enligt högskolelagen din rätt som student att utöva inflytande över utbildningen. Studentinflytande finns bland annat för att säkra att utbildningar har bra kvalitet. Kvalitetsarbete är ett gemensamt ansvar för högskolornas personal och studenter.

Högskolelagen slår även fast att universitetet och högskolor ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det betyder att studenternas erfarenheter och kunskaper ska tas tillvara. Det gäller enskilda studenters engagemang och de studenter som är engagerade i studentkåren."⁴

³ Högskolelagen 2 kap. 7§ (1992:1434)

⁴ <https://www.uka.se/studentratt--tillsyn/fragor--svar-om-studentratt/studentinflytande.html>

Vi tolkar detta som att det är av ytterst vikt att studenter får möjlighet att vara med i beredande instanser för att universitetet ska kunna ta tillvara på studenters kunskap inte bara vara delaktiga i beslutande organ.

Som exempel på en formulering har vi nedan citerat den definition som Malmö Universitet använder sig utav:

“Studentinflytande är enligt lagen studentens rätt att utöva inflytande över utbildningen. Studentinflytande finns bland annat för att säkra att utbildningar har god kvalitet. Kvalitetsarbetet är ett gemensamt ansvar för personal och studenter. Lagen slår även fast att universitet och högskolor ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det betyder att studenternas erfarenheter och synpunkter ska tas tillvara. Det gäller både enskilda studenters engagemang och de studenter som är engagerade i student- och doktorandkårer.

Som framgår av aktuell lagstiftning avser studentinflytande representation i olika organ, att studenternas intressen tillgodoses och får genomslag i konkreta åtgärder och förändringar.”⁵

Vi anser att LiUs definition bör förtydliga vikten av studentinflytande även i beredning då det är det som är lättast att glömma bort och då det ofta är där man har möjlighet till verkligt inflytande.

Vidare har vi tagit fram några frågor med förhoppningen att en diskussion där de frågorna besvaras kan möjliggöra framtagandet av LiUs egna definition.

Vi vill diskutera:

- Vad är minimum för att det ska räknas som studentinflytande? Räcker det att titta på när ett beslut fattas utan verklig makt att påverka det? Hur tolkar LiU lagen rent praktiskt?
- När ska man få påstå att något är förankrat hos studenter, kan man enas om en miniminivå för detta? (se punkt om förankring ovan för våra tankar)
- Hur ställer ni er till våra tankar rörande vad definitionen bör innehålla? Hur bör den vara formulerad? Kan vi här idag ta fram en definition?

⁵ Policy för studentinflytande vid Malmö universitet

<https://www.mah.se/upload/Student/Policy%20%C3%B6r%20studentinflytande%20vid%20Malm%C3%B6%20universitet.pdf>